

Til

Mattilsynet

Fra

NOAH – for dyrs rettigheter

Dato: 20.10.2022

Innspill til mattilsynets forslag til endring av forskrift om høns og kalkun

NOAH ønsker med dette å komme med innspill til forskrift om høns og kalkun med høringsfrist 20.10.2022.

NOAH er i utgangspunktet positive til en endring av forskriften om høns og kalkun. Den nåværende forskriften inneholder flere mangler og er ikke i tråd med hverken dyrevelferdsloven eller EUs planer om utfasing av bur for produksjonsdyr. Den 22.09.2022 erklærte Danmarks landbruksminister at egg fra burhøns i Danmark skal forbys fra 2023.¹ NOAH mener at bur må forbys gjennom denne endringen av forskriften. Selv om det isolert sett er positivt at Mattilsynet ønsker å innføre flere tydeligere krav, vil dette aldri kunne veie opp for den frihetsberøvelsen, mangelen på mulighet for tilstrekkelig bevegelse og mangelen på mulighet for utøvelse av naturlig adferd som burhøns utsettes for. Siden intensjonen med endringene er tilpasning til EU-direktiver, vil det være unødig forsinkelse å ikke samtidig ta i beregning de endringer som man vet vil komme i EU – forbud mot bur. Mattilsynet foreslår å forskriftsfeste «anledning til å utøve et bredt spekter av atferd som utforsking, aktivitet, lek, hacking, hvile og opphold i høyden». Dette er i tråd med dyrevelferdsloven, men innebærer forbud mot bur – og dette bør derfor slås fast i klartekst.

Det er også viktig å presisere at også i løsdriftssystemer utsettes høner for lidelse. Dette er imidlertid ingen grunn til å ikke hindre den lidelse som følger av bur.

NOAH vil uttrykke at forskriften ikke gir rom for naturlig adferd og individuelle behov slik dyrevelferdsloven krever. Det er kun et begrenset sett med adferder som er plukket ut, og selv disse vil i praksis ikke kunne tilfredsstilles i lys av andre av forskriftens bestemmelser. Det er behov for en anerkjennelse av fuglenes reelle behov og utforme forskrift deretter. Det er ikke gjort her.

Når det gjelder kalkun kan ikke NOAH se at forskriften adresser alle de alvorlige problemene som Veterinærinstituttet og Mattilsynet selv beskrev ved dyreholdet.

Vi mener derfor forskriftsarbeidet må gjenopptas og endres totalt basert på dyrenes egentlige behov.

NOAH har følgende konkrete kommentarer til forskriftens paragrafer:

---

¹¹ <https://www.regeringen.dk/nyheder/2022/prehn-forbyder-produktion-af-buraeg-i-danmark/>

§ 2

Bestemmelsene i § 8, § 11, § 14, § 29 a, § 35 b og § 37 gjelder ikke fjørfehold med færre enn 200 dyr.

Bestemmelsene i § 5 andre ledd om kompetanse gjelder bare for besetninger på mer enn 200 slaktekylling.

NOAH mener at alt hold av fugler med produksjon som hensikt skal være omfattet av samme regelverk. Unntak fra grunnleggende bestemmelser på bakgrunn av antall dyr burde ikke forekomme. Med unntak av § 37 om dyrevelferdsprogram, mener NOAH det ikke er noen grunn til å unnta mindre kommersielle dyrehold fra de andre reglene som omhandler grunnleggende forhold som kompetanse, brannsikringsregler og fôr og vann.

§ 4

NOAH mener formuleringene fra dyrevelferdsloven må tas inn her, slik at ikke forskriften har en mindre omfattende formulering enn loven.

§ 7

I denne paragrafen bør det presiseres at alle former for bur for fugler er forbudt. Slik paragrafen nå står er det motstrid mellom b) (naturlig adferd) og c) (bur). Ny c) bør isteden være:

«det er forbudt å holde fjørfe i bur»

§ 9

NOAH er enig i presiseringen om at fugler ikke skal påføres elektrisk støt, og at strømførende anretninger ikke skal brukes innendørs.

§9a

NOAH mener krav om vagle skal gjelde alle hønse- og kalkunfugler. Det er særlig uforståelig at det er unntak for kalkuner. Grener å hvile/sove på er et basisbehov for alle fugler av disse artene – selv om unge kyllinger sover ved og under vingene på sin mor. Det bør derfor ikke være noen unntak. Henvisninger til bur i denne paragrafen bør fjernes, da bur bør være forbudt.

§ 10

NOAH er positive til at lovlig maksimalt gassnivå av ammoniakk og karbondioksid tallfestes i forskriften. Imidlertid kan ubehagelige nivåer være noe annet enn skadelige nivåer. Mattilsynet har presisert skadelige nivåer. NOAH mener det bør tallfestes hvilke nivåer som risikerer å være ubehagelige, ikke kun skadelige – og de lovlige nivåene bør kun være de som ikke innebærer ubehag. Videre er det også nødvendig at forskriften krever jevnlike målinger, samt dokumentasjon av disse.

§12

Det foreslås ikke å endre § 12 om lys. Dermed er det fortsatt lov å «dempe lyset i perioder eller i avgrensede områder når det kan redusere helse- og atferdsproblemer». Og «Lyset skal ikke være så skarpt at det

stimulerer til hakking og fjørplukking.» og «med unntak for slaktekylling inkludere en uavbrutt mørkeperiode på minst 8 timer. Bestemmelsene om mørkeperiode kan bare fravikes når det er nødvendig av dyrevernmessige grunner.»

NOAH mener paragrafen bør endres til krav om naturlig lys og naturlig døgnrytme for alle fugler. Det er uholdbart å bruke begrensninger og manipulering av lys for å dempe symptomene av et utilfredsstillende miljø.

§ 13

Paragrafen bør tallfeste nivåer som ikke er ubehagelige for fuglene.

§ 14

Selv om brannvarsling og brannslukkingsutstyr skal være installert, er det tydeligvis ikke krav om brannslukkingsanlegg som faktisk vil redde fuglene ved en brann. Dette har NOAH vært i kontakt med Mattilsynet om tidligere. Vi mener bestemmelsene for brannsikring for alle dyreslag som faktisk vil kunne hindre at de brenner i hjel.

§ 17

NOAH stiller jeg uforstående til hvordan en restriktiv vanntilgang om natten kan være forenelig med god dyrevelferd. Vi kan ikke se behovet for å stenge av vannet om natten når næringen selv uttrykker at fuglene drikker mindre når det er mørkt. Dersom det er utfordringer knyttet til søling av vann må vannstasjonene konstrueres på en bedre måte for å hindre at fuglene søler – dersom det bli søl om natten, vil det også kunne bety nettopp at fuglene har behov for å drikke også om natten. NOAH mener det er sterkt kritikkverdig at fuglene skal frarøves et helt grunnleggende behov som tilgangen på vann. Forskriften redegjør ikke noe sted for hvor lenge fuglenes vanntilgang kan fjernes, men sier kun at så lenge det er lys i fjøset skal fuglene ha tilgang til vann. NOAH har følgende forslag til endringer: «Fuglene skal ha tilgang til rent vann av god kvalitet hele døgnet. Alle fuglene skal ha adgang til minst to drikkesteder. Drikkestedene skal være konstruert og vedlikeholdt slik at det blir minst mulig spill av vann. Det er ikke adgang til å i noen tilfeller hindre fuglene tilgang til drikkevann».

NOAH mener det ikke kan tillates at noen dyr kan fratras mulighetene for fôr og vann i 24 timer. Det kan ikke garanteres at fuglene vil drikke vann før transport, derfor bør fuglene ha tilgang til vann hele natten uansett.

Omtale av bur bør strykes, da bur bør være forbudt.

NOAH er positiv til omtale av «beriket miljø» som skal «ulike egnede materialer som aktiviserer og stimulerer fuglene til å utføre naturlig atferd som utforskning, aktivitet, lek, hakking og hvile og å oppholde seg i høyden». Det er likevel et stort gap mellom realitetene og fuglenes behov. Det er en fare at formuleringen tolkes svært begrenset. Reell utforskning, normal aktivitet og lek kan ikke utføres i et bur, ei heller på stimulifattige arealer med den dyretetthet det legges opp til. NOAH mener paragrafen bør inneholde en mer utførlig beskrivelse av adferd det skal være rom til – herunder sosial adferd. NOAH mener videre at det her bør være konkrete krav til uteområde med naturlig berikelse – gress, jord, busker m.m. En slik omstilling er omfattende, men det er ikke mulig å følge dyrevelferdslovens krav og intensjonene som formuleres i denne forskriften uten reelle endringer.

§ 19

NOAH mener det er uholdbart å tillate at fugler løftes etter beina. Ingen fugler skal kunne løftes etter beina. Videre bør henvisning til bur strykes, da bur bør forbys.

§ 20

NOAH mener at ved å bruke en ordlyd som «tilstrekkelig tørt» kan man oppleve forskjellige tolkninger av paragrafen, hvilket vil ha negative konsekvenser for fuglene. Vi mener at det må presiseres i paragrafen om hygiene at fuglene til enhver tid skal ha et tørt underlag.

§ 21

NOAH stiller seg positive til at Mattilsynet har forbedret paragrafen og presisert at fuglene skal få nødvendig bedøvelse og smertelindring. Vi mener dog at det er viktig å presisere i forskriften at fuglene skal få *langvarig* smertebehandling når det er nødvendig. NOAH er også enig i at rutinemessig fjerning av kroppsdeler skal forbys, og mener det kan innføres i denne forskriften.

§ 24

Det er åpenbart at avl av både kylling og kalkun strider mot dyrevelferdsloven. Det bør tas tak i og forskriften bør definere hva som faktisk er i tråd med dyrevelferdslovens krav om normal fysiologi.

§ 25

NOAH mener 9 høner per m² er uholdbart for at dyrene skal kunne utføre naturlig adferd som presisert ellers i forskriften. Høner bør ha flere m² hver til rådighet for å ha mulighet til adferd som beskrevet.

§ 26

NOAH er kritisk til at aviarsystemer får bruke areal i etasjer som reelt areal. Å installere etasjer for fugler gjør det mulig for fuglene å bevege seg i høyden, men dette bør ikke inngå i minimumsarealet. Det bør heller være påbudt – slik det antydes ellers i forskriften – at fugler skal kunne bevege seg i høyden, men arealet som presiseres per dyr bør være gulvareal – og ikke inkludere etasjeareal.

§ 29

NOAH mener at praksisen med hold av fjørfe i bur må forbys i sin helhet. Vi kan ikke se hvordan denne holdformen under noen omstendigheter kan forsvares. I dag foreligger det tilstrekkelig kunnskap om hvilke konsekvenser bruken av bur har for fugler. EU beveger seg også mot et totalforbud av bruk av bur for alle produksjonsdyr². NOAH mener at en forskrift som skal fremme god dyrevelferd som et minimum må forholde seg til den forskningen og kunnskapen som finnes i dag. Det finnes ingen gode argumenter for å holde fjørfe i bur.

§ 29 a

---

² https://c.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_3298

NOAH mener at alle som holder fjørfe til produksjon skal være knyttet til det samme regelverket. Det skal ikke gis tilgang til dispensasjon eller være forskjeller i lovverket den enkelte dyreholder må forholde seg til ut ifra antall fugler som holdes. NOAH mener også at det ikke er tilstrekkelig at dyreholder gjennomfører et e-læringskurs i avliving av verpehøner.

Dyrrevelferdsprogram og dyrevelferdsplan er i seg ikke negativt, men det er negativt hvis slike programmer og godkjenning av dem fra Mattilsynet blir en form for aksept av dyreholdet. Det må ikke bli slik at dyrehold kan skjule seg bak dyrevelferdsprogrammer godkjent av Mattilsynet – og at Mattilsynet ikke fører reelt tilsyn med dyreholdet. Innholdet i dyrevelferdsprogrammet slik det hittil har vært har også vært utilfredsstillende, og det er problematisk at man kan fire på kravene i regelverket dersom man er med i programmet. Dyretetthet bør defineres absolutt, og man bør ikke kunne ha flere dyr per m² enn dette (som sagt er også tettheten uforenelig med dyrenes behov).

§ 30, § 31, § 32, § 33

Ingen av arealkravene som er foreslått sikrer dyrene de adferdsmessige behov som forskriften sier de skal sikres eller som dyrevelferdsloven krever. Høner og kalkuner krever flere m² per dyr, og skal ikke kunne holdes flere dyr per m². En formulering om at «individtettheten aldri være større enn at fuglene kan utføre normale bevegelser» strider mot øvrige paragrafer som sier at fuglene ikke bare skal kunne utføre «normale bevegelser», men en rekke normale adferder. Det bør heller presiseres at dyretettheten ikke skal hindre fuglene i nærmere bestemte normale adferder som lek, løping, flyving m.m.

§ 34 skal lyde:

NOAH mener at ingen fjørfe skal holdes i bur og anser derfor denne paragrafen som overflødig. I stedet bør det presiseres at bur er forbudt.

§ 35

NOAH har ved tidligere anledninger påpekt at det er paradoksalt, og ikke minst uforståelig, at Mattilsynet kan fremme forslag om en dyretetthet over 25 kg/m². Allerede i 2008 fremla VKM etter bestilling fra Mattilsynet en risikovurdering av effekten av tetthet på dyrevelferd på slaktekylling. Av denne kan man lese: «en rekke effekter på andre atferdselementer og helseparametre viser at dyrevelferden påvirkes negativt med økende dyretetthet når tettheten overstiger 25 kg/m², og forverres ytterligere ved dyretettheter på over 33 kg/m²», samt at «det konkluderes med at dyretetthet må være under 25 kg/m² for at de større velferdsproblemene skal kunne unngås, og at dyrevelferden forverres ytterligere ved en tetthetsøkning opp mot 42 kg/m²».³ Veterinærinstituttet uttalte også i sitt høringssvar til «utkast til endring av forskrift om hold av høns og kalkun i

---

³ Vitenskapskomiteen for mattrygghet «Risikovurdering av dyrevelferd i forhold til dyretetthet i forbindelse med endring av forskrift om hold av høns og kalkun». (2008).

2012 at «hvis målet er å oppnå et tilfredsstillende nivå av dyrevelferd for slaktekylling bør 25 kg/m² fastsettes som absolutt øvre grense».⁴

NOAH kan ikke se hvordan Mattilsynet kan forsvare en dyretetthet helt opp til 36 kg/m² når man innehar kunnskapen om hvilke dyrevelferdsmessige konsekvenser dette innebærer. Forskrifter om hold av dyr må være basert på oppdatert forskning, fremfor å ivareta næringens økonomiske interesser. Det er også kritikkverdig at kravet for å bryte standardkravet om 25 kg/m² er å være tilknyttet et dyrevelferdsprogram. NOAH er kritiske til at betegnelsen “Dyrevelferdsprogram” brukes for å betegne dyrehold som i realiteten ligger på vesentlig høyere dyretetthet enn det VKM anbefaler. Betegnelsen er misvisende. Kravene i dyrevelferdsprogrammet for slaktekylling er minimumskrav som burde gjelde for alle produsenter og at man deltar i programmet bør ikke gi lov til å holde kyllingene tettere. Det er selvsagt ikke et tilfredsstillende miljø for kyllinger å holdes 25 kg/m heller, men som et absolutt minimum i forskriften burde øvre grense for tetthet ikke overskride grensen VKM setter for negativ påvirkning. Det er nødvendig at Mattilsynet begynner arbeidet med å øke kravet til areal for fuglene, for å søke å minske gapet mellom praksis og fuglenes naturlige behov (som de etter dyrevelferdsloven i teorien har krav på å få tilfredsstillt).

§ 37

Dyrevelferdsprogram for kalkun adresserer ikke de store problemene ved oppdretten. Mattilsynet bør gjenoppta arbeidet med forskriften og gå igjennom kalkunoppdretten med reelt fokus på dyrenes behov.

Hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter

Siri Martinsen
Veterinær og leder

Benedikte Antonsen
fagmedarbeider

---

⁴ Veterinærinstituttets hørings svar til «utkast til endring av forskrift om hold av høns og kalkun». (2012).